

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De vrees voor wat niet kwam : nieuwe arbeidsverhoudingen in Nederland 1935-1945, aan het voorbeeld van de Twentse textielindustrie

Kuijs, G.C.J.

Publication date
2010

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Kuijs, G. C. J. (2010). *De vrees voor wat niet kwam : nieuwe arbeidsverhoudingen in Nederland 1935-1945, aan het voorbeeld van de Twentse textielindustrie*. [, Universiteit van Amsterdam]. Vossiuspers UvA.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Bijlage 1: De Twents-Gelderse fabrikantenverenigingen

De Fabrikantenvereniging te Enschede was de oudste en grootste van de vier fabrikantenverenigingen. Zij werd in 1888 opgericht met als voornaamste doel het coördineren van het optreden van de fabrikanten tegenover de groeiende invloed van de arbeidersbeweging. De Enschedese Fabrikantenvereniging was bij uitstek een strijdorganisatie, erop gericht om de macht van de fabrikanten niet door de vakorganisaties te laten inperken. De fabrikantenverenigingen moesten steeds overleg voeren met overheidsinstellingen. Zij kregen op economisch gebied vooral te maken met de subcommissies van de Economische Raad, die soms ingrijpende beslissingen namen over aard en omvang van de contingenteringen. Op sociaal gebied leidden wetten als de Ongevallen- en Invaliditeitswet de Arbeidsgeschillenwet en de Ziektewet tot toenemend contact met de verschillende diensten van het departement van Arbeid / Sociale Zaken (de Arbeidsinspectie, de dienst voor de Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling, en de rijksbemiddelaar voor Oost- en Noord-Nederland).

De andere fabrikantenverenigingen waren net als de Enschedese op lokale of regionale basis georganiseerd. De Fabrikantenvereniging te Almelo, waarbij maar een beperkt aantal ondernemingen was aangesloten, werd in belangrijke mate gedomineerd door H. ten Cate Hzn. & Co en dan vooral door de centrale figuur Johannes ten Cate die tot begin 1940, toen hij wegens ziekte moest aftreden, voorzitter was. De Twents-Gelderse Fabrikantenvereniging was ontstaan uit een conflict over de verplichting tot uitsluiting binnen de Bond van Textielondernemingen in 1922.¹⁵⁶⁴

Vere-niging	Lid	Personeel per ¹⁵⁶⁵		
		1-1-'39	1-1-'42	1-1-'45
FVE	Van Heek & Co.	1948	1501	987
	Gebr. Van Heek	1240	890	695
	Nico ter Kuile & Zonen	816	613	499
	Ter Kuile-Cromhoff	148	124	6
	N.J. Menko	985	839	643
	S.J. Menko & Zonen ¹⁵⁶⁶	-	-	-

¹⁵⁶⁴ Van Waarden, *Het geheim van Twente*, blz. 37-39.

¹⁵⁶⁵ Cijfers van het Administratiekantoor Ziekenfonds voor Enschede en Lonneker (FVO 378). Deze cijfers omvatten tevens het kantoorpersoneel.

	Blijdenstein & Co. ¹⁵⁶⁷	514	373	248
	J.F. Scholten & Zonen	788	788	516
	Gerh. Jannink & Zonen	749	880	612
	E. ter Kuile & Zoon's Textielfabrieken	151	100	27
	Katoenspinnerij Bamshoeve	906	354	296
	Spinnerij "Roombeek"	497	313	328
	Spinnerij "Oosterveld"	470	270	17
	Twentsche Textiel Mij.	264	355	276
	Spinnerij Tubantia v.h. B.W. & H. ter Kuile	468	349	237
	Enschede Katoenspinnerij	127	82	17
	Gebr. Jannink ¹⁵⁶⁸	300	318	30
	Boekelosche Stoombleekerij	-	-	-
Totaal FVE		10371	8149	5434
FVA	H. ten Cate Hzn. & Co.			
	Katoen Mij v.h. Gebr. Scholten & Co.			
	Fa. J. ten Bos			
	H. Hedeman Jr.'s Textielfabrieken			
Totaal FVA				
BTO	H.P. Gelderman & Zonen			
	Kon. Oldenz. Stoomweverij v.h. J.H. Molkenboer Jr.			
	Nederlandsche Katoenspinnerij			
	Veenendaalsche Stoomspinnerij en -Weverij			
	Nederlandsche Stoombleekerij			
	Katoen- en Linnenweverij v/h A.J. ten Hoopen & Zn.			
	Eibergsche Stoombleekerij			
	N.V. tot Exploitatie van Ankersmit's Katoenfabrieken			
	Koninklijke Stoomweverij te Nijverdal			
	Stoomspinnerij te Nijverdal			
	Nederlandsche Elastiekfabriek ¹⁵⁶⁹			
	Garenfabriek Bieze Stork & Co.			

¹⁵⁶⁶ Bedrijf in 1940 beëindigd.

¹⁵⁶⁷ In 1936 is de Lonneker Stoomblekerij opgegaan in de fa. Blijdenstein & Co.

¹⁵⁶⁸ Opgericht in 1938.

¹⁵⁶⁹ Te Oosterbeek.

Totaal BTO		7112		
TGFV	D. Jordaan & Zonen's Textielfabrieken			
	Katoenfabrieken v.h. Arntz. Jannink & Co.			
	Koninklijke Nederlandse Katoenspinnerij			
	N.V. Hollandsche Wolweverij en Ververij v/h F.W. Hulshoff Pol & Co.			
	N.V. Stoomspinnerijen & Weverijen v/h S.J. Spanjaard			
	N.V. Bontweverij 'De Batavier' v/h J. Willink & Paschen			
	Stoomspinnerij "Twenthe"			
	De Jong & Van Dam			
	Koninklijke Weefgoederenfabriek v/h C.T. Stork & Co.			
	Textielfabriek "Bengalen"			
	Fa. D.J. ten Hoopern & Zoon			
	Fa. H. Willink & Co.			
	Fa. ter Weeme & Zonen			
	Stoomweverij v/h J.H. Meijerink & Zonen			
Kunstzijdeweveverij Gelderman Jr. ¹⁵⁷⁰				
Totaal TGFV (eind 1938)		5195		

¹⁵⁷⁰ Te Apeldoorn.

Bijlage 2: De Twents-Achterhoekse textielarbeidersorganisaties

De Eendracht, Stand en verloop van het ledental:¹⁵⁷¹

Afdeling¹⁵⁷²	Leden n '35	Leden '36	Leden '37	Leden '38	Leden '39	Leden '40
Aalten*	6	6	9	12	15	
Almelo	596	505	492	540	502	
Boekelo	53	52	48	45	35	
Borne	74	78	84	117	159	
Dedemsvaart*	8	6	4	1	1	
Delden	25	23	27	27	24	
Denekamp*	31	15	5	6	3	
Eibergen	36	32	39	36	37	
Enschede	2855	2659	2523	2361	2270	
Glanerbrug	290	325	303	288	287	
Goor	422	419	435	427	379	
Haaksbergen	148	134	123	116	117	
Hengelo	355	336	327	315	302	
Losser	197	203	518	150	152	
Neede	329	363	441	436	347	
Nijverdal	120	117	112	101	98	
Oldenzaal	91	91	85	61	83	
Overdinkel	183	194	173	140	131	
Rijssen	2	0	64	217	185	
Vriezenveen	87	73	58	54	52	
Vroomshoop	9	5	16	11	17	
Wierden	29	24	30	29	34	
Winterswijk	288	276	277	350	374	

¹⁵⁷¹ Samengesteld uit de Jaarverslagen van de ANTB De Eendracht. De ledencijfers zijn per eind december van het betreffende jaar. De selectie van de afdelingen is op grond van de plaatsen die tot Twente en de Achterhoek worden gerekend. Als regel werden aspiranten, werklozen en dienstplichtigen niet als vakbonds lid meegeteld.

¹⁵⁷² Een plaatsnaam met een asterisk geeft aan dat het om een agentschap van De Eendracht gaat, niet om een volwaardige afdeling.

Ledental St. Lambertus:¹⁵⁷³

Afdeling	Leden '35	Leden '36	Leden '37	Leden '38	Leden '39	Leden '40
Almelo	410	354	288	296	293	278
Boekelo	3	3	2	2	2	2
Borne	171	158	145	138	133	125
Delden	97	89	83	87	88	86
Denekamp	122	99	43	15	14	8
Eibergen	10	8	7	7	-	-
Enschede	964	904	769	739	715	666
Enter	34	30	41	37	47	37
Glanerbrug	224	202	173	149	138	118
Goor	87	80	78	82	68	68
Haaksbergen	380	382	326	318	305	291
Hengelo	268	242	222	214	219	186
Lonneker	74	67	76	77	66	67
Losser	383	346	326	285	382	271
Neede	35	31	47	45	-	-
Nijverdal	226	214	220	247	249	274
Oldenzaal	614	540	450	470	430	431
Ootmarsum	37	35	32	28	22	20
Overdinkel	185	167	154	161	156	142
Vriezenveen	14	11	4	3	3	3
Vroomshoop	2	2	1	0	-	-
Wierden	71	61	56	57	51	50

¹⁵⁷³ *Het Hoogambacht* 22 april 1937, 25 mei 1938, 29 december 1938, 20 februari 1941. Ledentallen per einde van het jaar (maar 1 januari 1937 voor 1936, 26 november 1938 voor 1938).

Ledental Unitas:¹⁵⁷⁴

Afdeling	Leden '35	Leden '36	Leden '37	Leden '38	Leden '39	Leden '40
Almelo	206	164	154			
Borne	101	64	52			
Delden						
Denekamp						
Eibergen						
Enschede	1053	971	873			
Enter						
Glanerbrug	270	208	173			
Goor						
Hengelo	56	55	55			
Losser	103	85	76			
Neede						
Nijverdal	825	734	749			
Oldenzaal	52	41	32			
Ootmarsum						
Overdinkel	110	103	102			
Vriezenveen						
Vroomshoop						
Wierden						

Opmerkingen bij de tabellen:

De Eendracht hield de reden bij waarom de bond leden won dan wel verloor. Nieuwe ledenaanwas was meestal het gevolg van het feit dat aspirantleden volwaardig lid werden. Voor een veel kleiner deel kwamen er leden bij die overstapten van een andere organisatie naar de moderne bond, of arbeiders die besloten hadden dat zij op termijn als vakbonds lid beter af waren – bijvoorbeeld bij dreigende werkloosheid.

De overwegende tendens bij de drie 'bona fide' textielarbeidersbonden in de periode 1935-1940 was verlies van leden. Het bestuur van De

¹⁵⁷⁴ *Het Textielarbeidersblad* 12 februari 1936, 2 maart 1938. De ledentallen zijn per 1 januari van het betreffende jaar.

Eendracht stelde vast dat een groot aantal textielarbeiders lichtvaardig over het bondslidmaatschap bleek te denken: 'Nu de organisatie niet in staat is alle verslechtingen te keren meent men, dat deze geen waarde meer voor hen heeft'. De zorg van het bondsbestuur was terecht. Over het jaar 1935 verloor De Eendracht in Twente in totaal 670 leden, dit was 12,2% van haar Twentse ledenbestand. Hiervan bedankten 140 leden omdat zij 'organisatie onnodig' vonden en 191 omdat zij het niet meer konden betalen. Ook over 1936 en 1937 moest het bestuur van de moderne bond vaststellen, dat veel leden uit 'grove onverschilligheid' voor het lidmaatschap hadden bedankt en dat de bond 'geen vat op de textielarbeiders' had. De katholieke bond St.Lambertus verloor in 1935 in Twente 493 leden (3,7%). Een precieze specificatie is niet mogelijk, maar als men aanneemt dat de motieven tot bedanken evenredig over het land waren verdeeld – wat in verband met de Tilburgse staking zeker niet het geval was –, dan vielen de grootste categorieën bedankers onder het hoofd: 'geen opgave van redenen', 'royement door contributieschuld', 'lid geworden van de NSB' en 'loonsverlaging' (resp. 985, 58, 28 en 230 opzeggers in 1935). De christelijke textielarbeidersbond Unitas tenslotte verloor in 1935 14,4% van zijn Twentse ledenbestand (351 leden). Hiervan is niet opgegeven wat de reden was.¹⁵⁷⁵

¹⁵⁷⁵ *De Textielarbeider* 23 mei, 1 aug. 1935; *Algemeen Verslag De Eendracht 1935–1937*, blz. 36, 38; *Het Hoogambacht* 9 mei 1935, 22 april 1937; *Textielarbeidersblad* 12 feb. 1936.

Bijlage 3: De loonstatistiek in de Twentse textielindustrie

Veel cijfermatige gegevens omtrent de lonen zijn ontleend aan de loonstatistiek van de vier Twentse fabrikantenverenigingen.¹⁵⁷⁶ Deze loonstatistiek, gebaseerd op de gegevens van ca. 45 textielondernemingen, was onderverdeeld in drie groepen, die ruwweg overeenkwamen met gemeenteklassen. Dit waren Enschede (groep I, gemeenteklasse III), Almelo, Borne Hengelo (groep II, gemeenteklasse IV), en de ‘plattelandskernen’ Eibergen, Goor, Haaksbergen, Neede, Nijverdal, Oldenzaal, Veenendaal en Winterswijk (groep III, gemeenteklasse V). Elke groep omvatte altijd minstens een tiental ondernemingen. Tenzij het om zeldzame vakgroepen ging (zoals die van de moletteur, iemand die het drukpatroon voor het te bedrukken doek op walsen graveerde), was op die manier niet te achterhalen welke onderneming hoeveel aan een bepaalde beroepsgroep betaalde.

In deze statistiek zijn opgenomen de gegevens van textielondernemingen buiten Twente. Het gaat hier om betrekkelijk kleine ondernemingen. Lid van de TGFV waren de Veenendaalse Stoomspinnerij en Weverij en Ankersmit’s Katoenfabrieken in Deventer, lid van de BTO was de NV Kunstzijdeweverij Gelderman jr. in Apeldoorn. Deze lidmaatschappen zijn het gevolg van het feit, dat deze ondernemingen in de meeste gevallen afsporing waren van Twentse bedrijven en om die reden binnen hetzelfde verband gebleven als de moederonderneming. In het geval van Ankersmit zal geografische nabijheid een rol hebben gespeeld. Eenmaal onder alle leden anoniem gemaakt, zijn de gegevens van deze fabrieken niet meer uit de statistiek te isoleren. Financiële deelnemingen (zoals van Twentse spinnerijen in het Nijmeegse NYMA) leidden niet noodzakelijk ook tot opname van zo’n bedrijf in de fabrikantenorganisatie.

De loonstatistiek was opgedeeld naar ‘vakgroepen’ (functies) van textielarbeiders. Voor elke vakgroep wordt een gemiddeld uurloon gegeven per gemeenteklasse. Om te komen tot een opdeling van vakgroepen per onderdeel van het totale productieproces (spinnen, weven, finishing), heb ik alle vakgroepen van de loonstatistiek tot aan vakgroepnummer 50 (de papkokers) bij de spinnerijen ingedeeld, de vakgroepen 50 tot en met vakgroepnummer 113 (stukkenkeurders) bij de weverij, en de vakgroepnummers 114 tot en met vakgroepnummer 145

¹⁵⁷⁶ *Gemiddelde uurloonen der arbeiders in dienst van ondernemingen aangesloten bij de FVE, TGFV, de BTO en de FVA, halfjaarlijkse reeks over 1935-1940. (tC2 C21).*

(opmakers) bij de finishing. De functies die de loonstatistiek daarna nog vermeldt, zoals van de sjouwers en de pakknechten tot aan de stokers of machinisten, electriciens, metselaars, timmerlieden, chauffeurs, koetsiers of nachtwachten, reken ik tot de algemene dienst. Het kantoorpersoneel viel niet onder de loonstatistiek. Van de bazen waren de onderbazen (touwbazen) wel in de statistiek opgenomen, maar de gewone bazen weer niet, om van de bedrijfsleiders niet te spreken. De scheidslijn tussen spinnerij en weverij, en tussen weverij en finish-bedrijf is in zoverre willekeurig, dat sommige weverijen het spoelen zelf deden, zoals het ook arbitrair is of het spoelen van kettinggaren op de boom van een weefgetouw werk voor de spinnerij dan wel voor de weverij was. Hetzelfde gaat op voor de finishing. Zou men iedereen die in de weverij het geweven doek van een zogeheten platte zoom voorzag ineens tot de finishing of tot de confectie rekenen, dan zouden die takken van activiteit bij wijze van spreken in omvang verdubbelen.¹⁵⁷⁷

De cijfers die de loonstatistiek geeft voor het eerste halfjaar van 1937 resp. het tweede van 1938 zijn iets te laag, omdat voor deze twee perioden de gegevens ontbreken van resp. Gerh. Jannink & Co. en van de NV S.J. Spanjaard. Deze ondernemingen hadden hun gegevens te laat aangeleverd. Deze ommissie is gecorrigeerd in die gevallen waar alleen de aantallen arbeiders van belang zijn. De correctie is doorgevoerd door (voorzichtigheidshalve) de aantallen arbeiders voor de twee betreffende halve jaren te verhogen met een getal van 1500 in gemeenteklasse I (Gerh. Jannink) resp. 1000 in gemeenteklasse II (Spanjaard). Voor deze correctie is uitgegaan van een gelijke verdeling over de categorieën textielarbeiders (mannen, vrouwen, jong en oud) als in de hele bedrijfstak in het betreffende tijdvak, nl. 51%, 20%, 18% en 11%. Overal waar in de twee betreffende halve jaren ook loongegevens nodig waren (bijv. als het erom ging de loonsom te berekenen) is niet gecorrigeerd, dat wil zeggen, zijn de cijfers onveranderd uit de loonstatistiek overgenomen.

Schommelingen in het ledenbestand van de fabrikantenverenigingen zijn niet verdisconteerd in het totale aantal arbeiders, dat wil zeggen dat verschillen in aantallen mannen, vrouwen enz. niet met fictieve aantallen zijn aangevuld om over dezelfde populatie te kunnen vergelijken. Soms ging het ook alleen om een overname, die slechts een beperkt effect had op de totale personeelscijfers in de Twentse textiel. Voor 1941 beschik ik over loongegevens die alleen van H. ten Cate Hzn. in Almelo (groep II) afkomstig zijn, zodat vergelijking over 1941 met de Twentse bedrijfstak als geheel niet goed mogelijk is.

¹⁵⁷⁷ Cf. brief A.C. van Eck aan F.L. Rutgers, 16 mei 1941 (CRB 59)

De loonstatistiek van de vier Twentse fabrikantenverenigingen bevatte gemiddelden over tenminste 10 fabrieken. Om aan te geven hoe in concreto de grondslag van zulke gemiddelden eruit zag, geef ik hieronder een klein deel van de niet-uitgemiddelde gegevens zoals die werden aangeleverd door de firma N.V. D. Jordaan & Zonen in Haaksbergen (groep III) over de periode tweede halfjaar 1935 – eerste halfjaar 1936.¹⁵⁷⁸ De uurlonen van de jonge arbeiders (tot 23 jaar) en van de jonge arbeidsters (tot 19 jaar) zijn in dit voorbeeld niet opgenomen. De *N^o*'s in de eerste kolom verwijzen naar de vakgroepencode van de loonstatistiek. Korthedshalve zijn alleen enkele vakgroepen uit de spinnerij en de meeste uit de weverij overgenomen.

Volwassenen (vrouwen ouder dan 19 jaar, jongens ouder dan 23 jaar)							
N^o	Arbeiders	Totaal aantal			Gemiddeld per uur (in ct)		
		1935 II	1936 I	1936 II	1935 II	1936 I	1936 II
32	Cospakkers	1	1	1	38	38	38
37	Kettinggaren- spolsters	23 vr 2 m	24	29	23	22	21
38	Inslaggaren- spolsters	3	3	4	19	19	19
40	Kunstzijde- spolsters	-	-	-	-	-	-
41	Boomscheerders	1	1	1	37	37	37
42	Boomscheerders 2 ramen	4	4	4	30	29	30
46	Sectionaal Scheersters	-	-	-	-	-	-
47	Kunstzijde scheersters	4	7	8	26	23	23
48	Haspelsters	-	1	1	-	23	26
50	Papkokers	1	1	1	44	44	44
51	Witsterkers	3	3	3	43	44	44
52	Bontsterkers	1	1	1	44	44	44
53	Hulpsterkers	3	3	3	41	41	42
54	Aandraaiers (machine)	2	2	2	40	40	40
55	Hulp- aandraaiers	-	-	-	-	-	-
56	Aandraaiers	7	7	8	22	22	21

¹⁵⁷⁸ Statistiek in inventarisnr. 5 van het archief van de Koninklijke Textiel fabrieken D. Jordaan en Zonen NV (Jd).

	(wit)						
57	Aandraaisters (bont)	1	1	1	22	23	22
59	Inrijgsters (wit)	1	1	1	20	20	20
60	Inrijgsters (bont)	3	3	3	22	22	21
62	Rietmaker	1	1	1	41	41	41
63	Kaminhanger	2 m 1 m 1 m	3	3	47 36 38	44	45
64	Kaartenmakers	1 v	1	-	21	Ziek	-
65	Copssjouwers	2	2	2	34	34	34
67	Poetsers	-	1	2	-	29	30
69	Hulpen automaten	-	-	-	-	-	-
70	Wevers 2 looms	6	16	1	31	30	21
71	Wevers 3 looms	28	26	13	35	34	37
72	Wevers 4 looms	10	10	10	41	41	40
75	Wevers 4 looms carreer	33	30	36	38	38	37
104	Kunstzijde- wevers 4 looms	19	24	20	34	33	33
107	Kunstzijde- wevers 8 looms met hulp	-	2	5	-	35	34
108	Automaten- looms	23	24	24	40	42	40
109	Automaten- looms bont	1	1	1	41	41	43
110	Jacquard looms 4 looms	19	20	23	36	36	35
	Jacquard looms 3 looms		3	9		27	29
	Jacquard looms 2 looms		1	-		18	-
112	Stukken- keursters uurloon	3 m 11 vr	5 m 15 vr	6 m 18 vr	38 20	38 19	36 19

Bijlage 4: Textielfuncties in 1940

Onderstaande tabellen geven voor mannelijke resp. vrouwelijke textielarbeiders het belang aan van de desbetreffende functie voor de textielfabriek. Daarbij is geen onderscheid gemaakt naar gemeenteklasse en uitsluitend gekeken naar het aandeel dat deze groepen innamen bij de wekelijkse loonbetalingen van alle ondernemingen die bij de fabrikantenverenigingen waren aangesloten. Het gemiddelde uurloon geeft echter niet het werkelijk verdiende weekloon weer, maar het gemiddelde uurloon bij een volledige bezetting. Die volledige bezetting was dikwijls alleen maar fictief, met alle verhullende aspecten van dien.

Omdat de loonstatistiek van de Twentse textielindustrie van vóór het jaar 1940 het vak van wever differentieerde in een twintigtal subcategorieën (naar criteria als weeftechniek, wit of bont, met of zonder hulp, aantal getouwen – zie bijvoorbeeld Bijlage 3, vakgroepen 70 t/m 110), is hier de indeling aangehouden die A.C. van Eck vanaf het tweede halfjaar van 1940 had doorgevoerd.¹⁵⁷⁹ Deze indeling groepeerde de wevers op niet meer dan de volgende categorieën: witwevers, bontwevers, wevers gemengd, zijdewevers (= kunstzijdewevers), wolwevers en tenslotte dekenwevers in katoen of dekenwevers in wol.

Vakgroep (volwassen mannen)	Aant. arb.	Loonsom	Gem. loon
Witwevers	2037	93042,0	45,7
Touwbazen	489	28142,0	57,6
Zijdewevers	573	26230,5	45,8
Wevers gemengd	579	25429,0	43,9
Sjouwers in uurloon	631	25305,0	40,1
Bontwevers	532	23950,0	45,0
Kaminhangers	405	18583,5	45,9
Drossers 1008 en meer spullen	393	17803,5	45,3
Arbeiders krassen, strippers	266	12087,5	45,4
Touwpoetsers	296	12050,0	40,7
Stukkenkeurders in uurloon	265	11160,0	42,1
Pakknechten in uurloon of stukloon	219	9523,5	43,5
Drukkerijarbeiders	204	9244,5	45,3
Afzetter	184	8152,0	44,3
Smeden	163	8039,5	49,3
Arbeiders duivelskamer	171	7906,5	46,2

¹⁵⁷⁹ Brief A.C. van Eck aan J. Harth van de *Dienststelle Hellwig*, 24 augustus 1940 (FVE 32).

Timmerlieden	153	7265,0	47,5
Doekscheerderijarbeiders	151	7053,0	46,7
Appreteerderijarbeiders	156	6938,0	44,5
Stukververs in uurloon	137	6033,0	44,0
Copssjouwers	150	5785,0	38,6
Stokers	122	5664,5	46,4
Afdraaiers	114	5559,5	48,8
Witsterkers	105	5537,5	52,7
Drossers 180-574 spillen	196	5496,0	28,0
Opmakers in stukloon	110	5132,0	46,7
Grote aanlappers	115	5090,0	44,3
Bankwerkers	101	4917,0	48,7
Arbeiders verdeelstoelen grof	103	4811,0	46,7
Bayerboeren	107	4677,0	43,7
Stangensmeeders	107	4645,0	43,4
Katoendekenwevers	108	4513,5	41,8
Copspakkers	98	4301,5	43,9
Drossers 732-1008 spillen	96	4113,0	42,8
Stukkenkeurders in stukloon	96	4091,5	42,6
Blekers	90	4073,5	45,3
Krassenslijpers	80	3813,0	47,7
Drogerijarbeiders in uurloon of stukloon	83	3772,0	45,4
Selfactor-spinners 1021-2538 spindels	71	3736,0	52,6
Arbeiders mengkamer met en zonder machine	84	3524,0	42,0
Electriciens	70	3488,5	49,8
Schilders	73	3333,5	45,7
Garenververs in uurloon	74	3248,0	43,9
Wolwevers	71	3230,5	45,5
Arbeiders verdeelstoelen fijn	63	3101,0	49,2
Nachtwakers	74	3012,0	40,7
Machinisten	56	2788,5	49,8
Chauffeurs of koetsiers	59	2773,0	47,0
Stukververs in stukloon	55	2695,0	49,0
Bontsterkers	50	2683,0	53,7
Metselaars	52	2424,0	46,6
Schoonmakers	68	2404,5	35,4
Twijners	54	2353,5	43,6
Selfactor-spinners 840-1320 spindels	43	2286,0	53,2
Garenververs in stukloon	46	2139,0	46,5

Aandraaiers machine	45	2136,5	47,5
Aanlappers selfactors 2 cyl spinnerij	43	2085,5	48,5
Kalanderijarbeiders in uurloon of stukloon	40	2020,0	50,5
Opmakers in uurloon	43	1858,0	43,2
Draaiers	38	1843,0	48,5
Hulpsterkers	43	1809,0	42,1
Rietmakers	33	1490,5	45,2
Selfactor-spinners 572-996 spindels	29	1449,0	50,0
Papkokers	33	1440,5	43,7
Woldekenwevers	31	1410,5	45,5
Portiers	31	1370,0	44,2
Inrijgers machine, wit of bont	32	1287,0	40,2
Opperlieden	29	1243,5	42,9
Portiers-rolletjemakers	18	836,5	46,5
Aandraaiers wit of bont	18	773,0	42,9
Kaartenmakers	16	709,0	44,3
Voorslijpers afvalspinnerij	12	666,0	55,5
Plukdrollers grof	15	630,0	42,0
Boomscheerders 2 ramen	13	619,0	47,6
Kistenmakers	15	616,5	41,1
Stoeltjongens	14	614,0	43,9
Verfkeukenarbeiders	12	564,0	47,0
Ververs losse katoen	12	558,0	46,5
Rolletjesmakers	9	372,0	41,3
Kleine aanlappers	8	320,0	40,0
Krempeljongens	7	318,5	45,5
Hulpblekers	7	262,5	37,5
Blekers losse katoen	5	227,5	45,5
Liftbedienden	5	220,0	44,0
Sectionaalscheerders	5	207,5	41,5
Vouwers in uurloon of stukloon	4	168,0	42,0
Drossers 588-720 spillen	3	141,0	47,0
Boomscheerders 1 raam	3	120,0	40,0
Kunstzijdescheerders	3	111,0	37,0
Kettinggarenspoelers	2	64,0	32,0

Voor vrouwen ziet deze tabel er als volgt uit:

Vakgroep (volwassen vrouwen)	Aant. arb.	Loonsom	Gem. loon
Kettinggarenspoelsters	707	21143,0	29,9
Fijndrolsters 2 machines	218	7454,0	34,2
Zoomsters in uurloon of stukloon	227	6890,5	30,4
Drossers 1008 en meer spullen	188	6394,0	34,0
Inrijgsters machine, wit of bont	163	5123,5	31,4
Halfbijndrolsters 1 machine	158	5088,0	32,2
Inslagbarenspoelsters	184	5083,0	27,6
Drossers 180-574 spullen	192	4677,0	24,4
Plukdrolsters grof	98	3739,5	38,2
Vouwsters in uurloon of stukloon	129	3559,5	27,6
Halfbijndrolsters 2 machines met opsteekster	87	3137,0	36,1
Drossers 732-1008 spullen	85	3128,0	36,8
Opmaaksters in stukloon	93	2740,5	29,5
Zijdewevers	59	2374,0	40,2
Kunstsijdescheersters	50	1737,5	34,8
Witwevers	49	1704,5	34,8
Schoonmaaksters	58	1620,5	27,9
Stukkenkeursters in uurloon	58	1451,0	25,0
Twijnsters	47	1410,0	30,0
Boomscheersters 1 raam	45	1337,5	29,7
Aandraaisters wit of bont	42	1318,0	31,4
Boomscheersters 2 ramen	35	1302,0	37,2
Plukdrolsters fijn	37	1293,0	34,9
Bontscheersters 1 raam	34	1228,0	36,1
Opmaaksters in uurloon	47	1187,0	25,3
Stukkennaaiers in uurloon of stukloon	38	1167,0	30,7
Selfactor-spinners 2-cyl. spinnerij 384-780 spindels	33	1089,0	33,0
Haspelers	35	1066,0	30,5
Drossers 588-720 spullen	33	1017,0	30,8
Stukkenkeursters in stukloon	31	875,0	28,2
Fijndrolsters 1 machine	31	865,0	27,9
Copspaksters	27	783,0	29,0
Wevers gemengd	18	704,0	39,1
Arbeidsters verdeelstoelen fijn	20	640,0	32,0
Sectionaalscheersters	17	561,0	33,0
Krempelmeisjes	17	544,0	32,0

Kunstzijdespoelsters inslag	12	444,0	37,0
Grote aanlappers	14	441,0	31,5
Copsopsteeksters	13	357,0	27,5
Appreteerderijarbeidsters	14	357,0	25,5
Klosseninzetters	11	275,0	25,0
Pakmeisjes in uurloon of stukloon	8	224,0	28,0
Drossers 840-1320 spindels	6	216,0	36,0
Drogerijarbeidsters in uurloon of stukloon	8	200,0	25,0
Bontscheersters 2 ramen	6	198,0	33,0
Aanlappers selfactors 2 cyl spinnerij	6	162,0	27,0
Kunstzijdespoelsters ketting	6	159,0	26,5
Aanlangsters	5	117,5	23,5
Garenverfsters in uurloon	4	116,0	29,0